

ІРРЕАЛЬНІСТЬ РЕАЛЬНОГО

Реальність, реальне, ірреальність, гіперреальність, віртуальна реальність – за цим набором термінів відкривається питання, яке не тільки не втратило своєї актуальності, але й набуло більшої гостроти. Що таке реальність, що сучасна наука і філософія розуміють під цим феноменом, яким чином відбувається віддзеркалення реальності і наскільки взагалі є можливим адекватне відтворення реального і в яких мовних конструктах? На тлі цих проблем виникає і питання стосовно можливості онтології і, таким чином, і філософії.

Цілком можливо погодитися з Аленом Бадью в тому, що питання щодо кінця метафізики почало звучати з моменту втрати філософією свого статусу системно утворюючого дискурсу. Починаючи з Гегеля та його заяви щодо завершення філософського проекту та по сьогоднішня філософія продовжує вмирати, формуючи деривати власної агонії. Тобто, за словами М.Корецької "...апокаліптичні розмови щодо "смерті філософії (на фоні "смерті Бога, суб'єкта, людини і т. інше") означали, що, якщо думка хоче зберегти себе, вона має покинути власне філософську територію та розміститися в іншому просторі (просторі письма, влади, знання)" [1, 183].

Смерть філософії можлива як констатація ззовні, філософія має можливість повернутися до платонівського зразка демонстрації не стільки результату мислення, скільки самого процесу мислення, майстер-класу філософського бачення проблем через рефлексію у вигляді герменевтики, екзистенціалізму, феноменології. Трактовка реальності як абсурду призводить у постмодерні до абсурду як здійсненої і єдино можливої реальності, що наблизило філософські акти до завершеного проекту, до логічного кінця (теж саме відбулося свого часу зі Спинозою, Гегелем і іншими мислителями).

Сучасна ситуація що склалася у відношенні до філософії обумовлена окрім названого, ще й тим, що може не в компетенції філософської форми знання про світ створення нових смислів (за твердженням Стюпіна), тому що накинута згори смисли перетворюють позірність у реальність, а тому власне і зрозумілим є пафос деяких філософів стосовно власної відповідальності за таку штучно створену реальність. Філософ не має права перетворюватися на ідеолога або пророка, думка яких існує лише у замкнутому просторі. І тут слід згадати Л.Вітгенштейна, який визначав філософію не як вчення, а як діяльність. І можна додати діяльність, яка формує не інваріанти, вона не має відповідати на запити соціуму (ми завжди забуваємо, що сова Мінерви вилітає опівночі), хоча останнім часом філософи намагаються виправдати своє існування, перетворюючи філософію на річ масового вжитку. Чим більше сучасні філософи намагаються зробити філософію практично орієнтованою на виконання певних соціальних потреб, тим більше філософія перетворюється на ірреальний конструкт. Але філософія – це діяльність по формулюванню питань щодо буття і до буття. Філософія має встановлювати межі реального але, намагаючись вийти на межу трансцендентного, вона здійснює смерть суб'єкта.

Таким чином сучасна людина не тільки занурюється у штучно створену реальність (наприклад через ЗМІ, Інтернет), але й сприймає її як дійсність. Оскільки така штучна реальність має агресивну природу, то зрозумілим є і розмивання межі між дійсним та недійсним, або точніше між реальним та ірреальним. Звідси маніакальне, іноді хворобливе бажання сучасної людини повернути собі відчуття реальності, хоча б у межах власного особистого досвіду або у відношенні до власної тілесності через захоплення екстремальними видами спорту, небезпечними для життя розвагами, штучними формами підвищення адреналіну тощо. І, незважаючи на певну солідарність з Слотердайком та Корецькою, дозволю собі не погодитися з тим, що завданням філософії є повернення людини до реальності власного тіла, оскільки повертаючи собі тіло (що мислиться в якості речі – реальності), людина втрачає в собі суб'єкта. Тому подвоєння буття за Платоном є можливістю гносеологічної та онтологічної адекватності сучасної людини.

Література:

1. Корецькая М.А. Эффект реальности и пустыня реального // Вестник СамГУ. 2006 - №5/2 (45) – С. 182-190.
2. Степин В. С. Конструктивные и прогностические функции философии // Вопросы философии. – 2009. – С.5-10.